

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Бурятия
«Администрация муниципального образования «Кижингинский район» Республики Бурятия»
Муниципальное бюджетное образование учреждение МБОУ «Оротская СОШ»

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора
Галданова О.Р.
от 30.08.2024

УТВЕРЖДАЮ
Директор МБОУ «Оротская СОШ»
Заятусев Ж.Б.
Приказ №12 от 30.08.2024

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

По родной литературе для 5 класса

2024г

Тайлбари бэшэг (Пояснительная записка)

Рабочая программа разработана в соответствии:

- Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации» от 29 декабря 2012 года N 273-ФЗ;
- Приказ МО и Н РФ №373 от 06.10.2009г. «Об утверждении и введении в действие Федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования» (в ред. Приказов Минобрнауки России от 26.11.2010 [№ 1241](#), от 22.09.2011 [№ 2357](#), от 18.12.2012 [№ 1060](#), от 29.12.2014 [№ 1643](#));
- Приказ МО и Н РФ №1897 от 17.12.2009г. «Об утверждении и введении в действие Федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования»;
- Приказа МО и Н РФ №1578 от 31.12.2015г. «Об утверждении и введении в действие Федерального государственного образовательного стандарта среднего общего образования»;
- Приказ Министерства образования и науки РФ от 1 февраля 2012 г. N 74 «О внесении изменений в федеральный базисный учебный план и примерные учебные планы для образовательных учреждений Российской Федерации, реализующих программы общего образования, утвержденные»;
- Приказ МО и РФ от 31.12.2015г. №1576, 1577 « О внесении изменений в Федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования, утвержденный приказом МО и Н РФ №373 от 06.10.2009г.»;
- Приказ МО и Н РФ №15 от 26.01.2017 г. с изменениями от 5.06.2017 №629 «Федеральный перечень учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования»;
- Образовательная программа начального общего образования, реализующая ФГОС МБОУ «Оротская СОШ»
- Уставом МБОУ «Оротская СОШ»

В соответствии с учебным планом МБОУ «Оротская СОШ» на изучение бурятской литературы в 5 классе отводится 68 часов.

Гадна Буряад Республикын Ёуралсалай болон эрдэм ухаанай яаманай дурадхаан 5-11 классуудай буряад литератураар жэшээтэ программа (2022 он, авторнууд: Бадмаева О.Б.Ширапова Л.С.) дээрэ үндэһэлэгдэжэ, 5 классай Буряад литература (авторнууд: С.Д.Будаев, Ц.С.Жанчипова, Д.Х.Митупова, 2018он) түшэглэн бэшэгдээ.

Буряад литература үзэлгэ болбол имагтал образоор харуулдаг дээрэһээ нурагшадые арад зондоо үнэн сэхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай. Түрэлхи литература шудалан үзүүлхэдээ, буряад хэлэнһингээ баялтай гүнзэгыгөөр танилсуулха, хайнаар хэлүүлдэг, уншуулдаг, бэшүүлдэг болгохоһоо гадна буряад арадайнгаа ажабайдал, түүхэ, заншал, зан абари үзэжэ байгаа зохёолнууд дээрэ үндэһэлэн, хайнаар ойлгуулха, ухаан сэдхэхэдэнь шэнгээхэ, хүмүүжүүлхэ гэхэн гол шухала зорилго табигдана. 5-дахи классай программа нурагшадые уран зохёол абьяастайгаар уншаха дуратай, ходорхойгоор, тодо зүбөөр уншаха шадабариень хүгжөөхэ, удхыень зүбөөр элирүүлхэһээ гадна, зохёол шудалан, шэнжэлэн үзэхэ дадалнуудынь бүрилдүүлхэ гэхэн зорилгонуудые табина. Мүн уншажа байһан зохёолойнгоо уран хайханайнь, хэлэнһинь онсо шэнжые ойлгожо, нурагшадай дадал дүршэлые бүридүүлхэ, хүгжөөхэ болоно. 5-хи класста арадай, литературна онтохонууд үгтэнхэй, гадна эпическэ лирическэ жанрнуудай зохёолнууд

үгтэнхэй. Программа соо шудалха зохёолнууднаа гадна сээжэлдэхэ зохёолнууд үгтэнхэй. Рассказуудые, прозаическа зохёолой хэһэгүүдые удхадань дүтэрхыгөөр, тобшоор түүбэрилэн хөөрэхэһөө гадна тэрэнэ найруулан бэшэлгэдэ хургаха зорилго табигодана.

Буряад литература 5 –хи класста үзэхэдөө, хурагшад хайшаашье тэгшэ, юрэнхылэгдэһэн шадабаринуудтай (универсальные учебные действия -УУД) болохо ёһотой: (Личностные, метапредметные и предметные результаты освоения) (Планируемые результаты изучения учебного предмета)

Хурагшын өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные УУД):

- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ
- оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэһэнээ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрэ харуулха
- хэлэеэ баян, тодо, уран, сэбэр болгохоёо оролдохо;
- түрэл орондоо, байгаалидаа дуратай байһанаа, уг гарбалайнгаа утаһа мэдэһэнээ харуулжа шадаха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, шагнажа абаад бэшэхэ, зохёон бэшэхэ;
- сэдхэлэйнгээ байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юумэнүүд тухайгаа зохёон бэшэхэ;
- түрэл хэлэеэ шудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД)

- өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ;
- багшатай сугтаа хуралсалай проблемнжэ асуудал яажа шийдхэхэ тухайгаа -хөөрэлдэн, тусхай түсэб табижа;
- хэһэн ажалтай түсэбтэй, алгоритмын ёһотой тааруулха, зэргэсүүлхэ, ажалаа шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, хурагшадтай ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болообиб гэжэ элирүүлжэ хураха, критеринүүдые зохёохо.

Оршон тойрониё шудалха шадабари (познавательные УУД)

- тестээр дамжуулагдана мэдээсэлнүүдэй янза ойлгохо: юн тухай хэлэгдэнэб, гол удхань, идейн ямар бэ?
- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;
- ондо ондоо түхэлтэй текстнүүд сооһоо (текст, схемэ, хүсэнэг, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- анализ, синтез хэхэ;
- шалтаан хойшолон хоёрой хоорондохи холбоо харуулха;
- бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- Хэлэлгын зорилгоһоо дулдыдуулан өөрынгөө ханал бодол аман ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха
- хэлэхэ харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, монолог, диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө ханал бодол, ханамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгы ханал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;
- ажаябуулга эмхидхэхэдэ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ ханал бодолдо ерэхэ, асуудалнуудые табижа.

Буряад литератураар шадабари (предметные результаты)

Хурагшад иимэ юумэнуудые мэдэхэ ёһотой:

- Үзэһэн зохёолойngo автор тухай, номой нэрые;
- Үзэһэн зохёолойngo гол үйлэнуудые (сюжет, геройнууд, тэдэнэй хоорондохи харилсаан тухай;
- портрет,пейзаж, эпитет, метафора тухай, тэдэнэй онсо янзануудые;

- программаар хараалагдаһан сээжэлдэхэ ёһотой зохёолой хэһэгүүдые ,шүлэгүүдые. Һурагшад иимэ юумэнүүдые хэжэ шадаха ёһотой:
- уран зохёолшын зохёол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрөжэ;
- үзэжэ байһан зохёолой гол шухала үйлэнүүдые бусад олон юрын үйлэнүүдһээ илгажа;
- зохёол сохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие , сагые, тэрэнэй хойшолонгые элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохёолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;
- зохёолой геройдо оорынь хэһэг,хэрэг, үйлэ, хэлэнэн һанал бодолынь баримталан, характеристикэ үгэжэ;
- уран зохёол болон хрестомати сорхи текст зүбоор, тодорхойгоор уншажа;
- сээжэлдэһэн зохёолоо тодоор, уранаар уншажа;
- багашаг эпическэ зохёол болоод ехэ зохёолой хэһэгүүдые тобшоор,удхадань дүтэрхыгоор, түүбэрилэн найруулан бэшэжэ;
- зохёолой герой тухай хөөрөжэ;
- багахан эпическэ зохёолой удхаар түсэб табижа;
- өөрынгөө дураар уншаһан зохёол тухайгаа һанамжаяа, ойлгоһоноо өөрынхээрээ хөөрөжэ;
- уран зураашадай гоё һайхан зураг тухай ойлгоһоноо, һанамжаяа хэлэжэ;
- « Түрэлхи литература» болоод уншаһан ном соохи тайлбари үгэдэг оньһо хэрэглэжэ.

Байгуулга ба гол удха (Содержание учебного предмета)

Литература – үгын искусство мүн. Искусство тухай тухай юрэнхы ойлгосо. Буряад литература шэнжэлэн үзэхэ зорилго. Эхин классуудта һурагшадай уншаһан уран зохёолнуудһаа жэшээнүүд.Литература искусствын таһаршагүй хубинь.

V класста үзэгдэхэ “Түрэлхи литература” гэжэ номтой танилсалга.1 час
Литературын түлэбүүд ба жанрнууд (1 час час)

Арадай аман зохёол (10 ч)

Арадай аман зохёолнууд тухай юрэнхы ойлгосо Арадай аман зохёолнууд соохи үнэн бэшэ, һанаанһаа абтаһан шэдитэ ба фантастическа юумэнүүд. Гол жанрнууд (1 час)
Нааданай орон .Тоолуурнууд .Сэсэ буляалдаан(1 час).

Жороо үгэнүүд (2час) Таабаринууд (2 час)

Юртэмсын гурбан ба дүрбэн (2 час)

Оньһон хошоо үгэнүүд (2час)

АРАДАЙ ОНТОХОНУУД

Сэсэн хүүхэн (3 час). Онтохон соо хабаадалсагша нюурнууд, тэдэнэй абари зан ба хэһэн хэрэгүүд. Онтохоной гол удха шанар.

«Үнэгэн, буга, хирээ гурбан» (2час). Онтохоной шанарнууд, гол удха, һургаал элирүүлэлгэ.

«Зол шор хоёр» (2 час) Хүн зоной хоорондохы харилсаан, абари зан харуулалга.

Туд зохёолой уран һайханай шэнжэ шанар Онтохоной шанарнууд, гол удха, һургаал элирүүлэлгэ.

А.А.Гороев, Е.И Сороковиков-Магай. Буряад арадай онтохон.(2 час)

Буддын шажанай зохёолнууд.

Алтан үдэтэ хун шубуун . Һургаал,номнол,заабари уншаад,тобшолол хэжэ һургалга
Хоёр толгойтой бүргэд. Юртэмсын заршам. Һургаал,номнол,заабари уншаад,тобшололхэжэ һургалга (2час)

Хорото жаданууд. Сасуулга хэжэ һургалга Бэе абаралгын найман зам (2 час)

Литературна онтохонууд

Ш.Н.Нимбуев Тархайн хүбүүн Зархай (5 час). Литературна онтохонуудай онсо шэнжэ тухай. Онтохоной удха, геройнуудайнь образууд. Онтохоной сюжет элирүүлэлгэ Зархайн абари зан, һанаамгай ухаан, эрэлхэг зориг, хэрэг ябадал.

Үргэлжэлһэн зохёолнууд

Б-Б Н. Намсарайн «Алтаргана» (5 час). Үргэлжэлһэн зохёол онтохон хоёрой илгаа, зохёолой жанр, геройнуудайнь образууд.

Х.Н.Намсараев «Үри нэхэбэри» (4 час) Зохёолой жанр. Герой ба сюжет, диалог ба монолог тухай ойлгосо. Зохёол хубинуудта хубаарилга.

Д.Н.Сультимов «Өөрыгөө хэхээбэ» (2час) Үнэн юумэнэй хододоо элирүүлэлгэ. Геройн абари зан, хоорондохи харилсаан.

Ц. Номтоев «Хилээмэн» (5 час) Үнэн юумэнэй зохёон найруулгын нэгэ арга. Литературна характер тухай ойлгосо.

Ц-Б Бадмаев «Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалга» (12 час)

Шүлэглэмэл зохёолнууд

Ирагуу жанр тухай ойлгосо. Ч.Цыдендамбаев «Ургыхан» .Ч.Ц Цыдендамбаев «Сэсэгхэн»

Ц.Зарбуев «Буряад орон» .А.Ж.Жамбалон «Талын хүнби» (2 час)

Шүлэглэмэл зохёолой нюусанууд Лирическа зохёолнууд соо хүн юртэмсэ хоёрые зураглалга. Рифмэ тухай ойлгосо. Уран арганууд.(2ч)

Басни

Г.Г. Чимитов «Эрэ тахяа» (3час) Басниин һургаал элирүүлэлгэ. Ямар зоной абари зан ээлирүүлэгдэнэб. Аллегори тухай ойлгосо.

Зүжэглэмэл зохёолнууд

Драматическа зохёолнуудай тусхай шэнжэ.

М.Ж.Батоин «Шэдитэ тулам» (3 час)

СЭЭЖЭЛДЭХЭ ЗОХЁОЛНУУД

Арадай аман зохёолнууд соо

Ч.Ц Цыдендамбаев «Сэсэгхэн»

Ц.Зарбуев «Буряад орон»

А.Ж.Жамбалон «Талын хүнби»

Г.Г. Чимитов «Эрэ тахяа»

Тематическа түсэб (тематический план)

№ дуг	Хэшээлэй сэдэб	Үнг саг	Тэрэнэй тоодо		
			Хэшээл нүүд	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ	Эрдэм мэдэсэ шалгалга
1.	Литература – үгын искусство мүн Литературын түлэбүүд ба жанрнууд	1ч	1ч		

2.	Арадай аман зохёол Арадай аман зохёолнууд тухай юрэнхы ойлгосо Арадай аман зохёолнууд соохи үнэн бэшэ, ханаанһаа абтаһан шэдитэ ба фантастическа юумэнүүд. Гол жанрнууд	1ч	1ч		
3.	Нааданай орон .Тоолуурнууд .Сэсэ буляалдаан	1 ч			
4.	Жороо үгэнүүд	2ч	2		
5.	Таабаринууд. Юртэмсын гурбан ба дүрбэн	4ч	4		
6.	Онһон хошоо үгэнүүд	2ч	2		
7.	Арадай онтохонууд. Сэсэн хүүхэн	3ч	2ч		1ч
8.	«Үнэгэн, буга, хирээ гурбан»	2 ч	1ч	1	
9.	«Зол шор хоёр»	2ч	1ч	1ч	
10.	А.А.Тороев, Е.И Сороковиков-Магай. Буряд арадай онтохон	2ч	1ч	1	
11.	Буддын шажанай зохёолнууд	2ч	2ч		
12.	Хорото жаданууд. Сасуулга хэжэ һургалга Бэе абаралгын найман зам	2ч	2		
13.	Литературна онтохонууд Ш.Н.Нимбуев Тархайн хүбүүн Зархай	5ч	2ч	2ч	1
14.	Үргэлжэлһэн зохёолнууд. Б-Б Н. Намсарайн «Алтаргана»	5ч	2ч	2	1
15.	Х.Н.Намсараев «Үри нэхэбэри»	5ч	2ч	1ч	1ч
16.	Д.Н.Сультимов «Өөрыгөө хэхэбэ»	4ч	1ч	1	
17.	Ц. Номтоев «Хилээмэн»	5ч	2ч	2	1ч
18.	«Будамшуугай орон нютагаар Серёжын	12 ч	9ч	2ч	1ч

	аяншалга»				
19.	Шүлэглэмэл зохёолнууд	2ч	1ч	1ч	1ч
20.	Басни. Г.Г. Чимитов «Эрэ тахяа»	3ч	1ч	1ч	1ч
21.	Зүжэглэмэл зохёолнууд М.Ж.Батоин «Шэдитэ тулам»	3ч	1ч	1ч	1ч
	Дүн хамта	68ч			